

«ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՐԿԱՆԵՐԻ ՎԵՐԱԿՈՆԿՐԱԿՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄ»

ՀՀ կառավարությունը որոշել է «Արմենիա վայն» ՍՊԸ-ի կողմից ներմուծվող 300 մլն դրամը գերազանցող արժեքով ապրանքների ԱԱՀ վճարման ժամկետը հետաձգել մինչև 2017 թ. մարտի 1-ը: Գործարանը հիմնադրվել է 2008 թվականին: 2010 թ.-ից սկսած՝ արտադրում է գինի, որը՝ բացի ներքին շուկայում սպառվելուց, նաև արտահանվում է: Հիմնադրման օրվանից մինչ օրս, ընկերությունում կատարվել է մոտ 10 մլրդ դրամի ներդրում: Այժմ «Արմենիա վայնը» կառուցում է փոփոխ գինու (շամպայնի) արտադրամաս, որի սարքավորումների ներմուծման ժամանակ ԱԱՀ գումարի վճարումը՝ կառավարության որոշմամբ, հետաձգվել է երեք փարով: Ներդրումային նոր ծրագրով Արագածոտնի մարզում կառուցվում է կոնյակի արտադրամաս, որը լինելու է խաղողի վերամշակումից մինչև պարարտի կոնյակի թողարկման համար անհրաժեշտ նորագույն սարքավորումների և տեխնոլոգիաների մի ամբողջ համալիր: Կատարվելիք 2.57 մլրդ. դրամի ներդրման շնորհիվ, հնարավոր կլինի արտադրանքի ծավալը հասցնել փարեկան 4.7 մլրդ դրամի և ընդլայնել արտահանման ծավալը: Քսան նոր աշխատողների միջին աշխատավարձը կհասնի 188 հազար դրամի:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԱՅՑ

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐՆ՝ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Աշխատանքային այցով օրերս Արմավիրի մարզում էր ՀՀ Վարչապետ Տիգրան Սարգսյանը: Գյուղատնտեսության նախարար Սերգո Կարապետյանի, արտակարգ իրավիճակների նախարար Արմեն Երիցյանի, աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարար Արտեմ Ասատրյանի և Արմավիրի մարզպետ Աշոտ Ղահրամանյանի ուղեկցությամբ, Տիգրան Սարգսյանը նախ՝ այցելել է Արշալույս և Ակնալիք համայնքների մերձակայքում գտնվող հակակարկրային կայան՝ ծանոթացել վերջինիս աշխատանքներին:

Վարչապետը տեղեկացել է, որ Արմավիրում ներդրվում է հակակարկրային կայանների երկրորդ շարքը: ՀՀ պետությունը հարկազանց միջոցների շնորհիվ ձեռք է բերվել 80 նոր հակակարկրային կայան, որից 50-ը կտեղադրվի Արմավիրի մարզում՝ դրանց թիվը հասցնելով 161-ի: Արդյունքում՝ կբարձրացվի հնարավոր կարկրից պաշտպանվածության արդյունավետությունն ու հուսալիությունը:

ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻ ՀՈԳՍԸ՝ ՈՒՆԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆՈՒՄ

Վերջերս Աժ նախագահ Հովիկ Աբրահամյանը, Աժ գյուղատնտեսական և բնապահպանական հարցերի մշտական հանձնաժողովի անդամների, Արմավիրի մարզպետ Ա. Ղահրամանյանի և պաշտոնատար այլ անձանց ուղեկցությամբ, այցելել էր Արմավիրի մարզ: Աժ նախագահի առաջին կանգառն Արշալույս համայնքն էր:

Հովիկ Աբրահամյանը հանդիպել է խաղողի այգիներում աշխատող գյուղացիների հետ, համայնքի բնակիչների հետ զրուցել և հետաքրքրվել է նախորդ փարով կարկրահարության ժամանակ գյուղացիներին փրամարված աջակցության և արդյունքների վերաբերյալ: Գյուղացիները խորհրդարանի ղեկավարին հավաստիացրել են, որ աջակցությունը որոշակիորեն լուծել է իրենց խնդիրները:

Հ. Աբրահամյանը հետաքրքրվել է նաև խաղողի մթերման հետ կապված խնդիրներից: Գյուղացիները հավաստիացրել են, որ վերամշակող ընկերությունների հետ կնքվել են պայմանագրեր և մթերման հետ կապված խնդիրներ չկան: Արշալույս համայնքում գյուղացիներին մրահոգել է վնասաբույս ցեղերի փարածվածությունը, որոնք լուրջ վնաս են հասցնում բերքին՝ հանդիսանալով վարակի աղբյուր: Գյուղատնտեսության փոխնախարար Ռոբերտ Մակարյանը նշեց, որ միջոցներ կձեռնարկվեն՝ մեղմելու ցեղերի հասցրած վնասը:

Յոսո ԳԱՀԿ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԿԿՈՂՄ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՄՐԱՂՆԴՈՒՄ

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարար Սերգո Կարապետյանն ընդունել է Հայաստանի Հանրապետությունում Նիդերլանդների Թագավորության արտակարգ և լիազոր դեսպան Հանս Հորբախին: Ընդունման ընթացքում պարտադրվելով դեսպանին պատասխանատու պաշտոնում նշանակվելու կապակցությամբ, նախարարը հայտնեց, որ համապետը ջանքերով հայ-հոլանդական հարաբերությունները, մասնավորապես՝ գյուղատնտեսության բնագավառում, կհասցվեն զարգացման նոր մակարդակի:

Դեսպան Հորբախը պարտադրվելով հայտնեց, ըստ ամենայնի, աջակցել Հայաստանի և Նիդերլանդների Թագավորության գյուղատնտեսության նախարարությունների միջև կապերի սերտացմանը և նշեց, որ հայ-հոլանդական հարաբերությունները գյուղատնտեսության բնագավառում զարգացման մեծ հեռանկար ու ներուժ ունեն:

Այնուհետև, իյուրի խնդրանքով, նախարարը հանկիճ ներկայացրեց ոլորտի ներկա վիճակը, զարգացման միտումներն ու ռազմավարական ծրագրերը: Առաջնահերթությունների շարքում նախարարը ներկայացրեց հողերի լիարժեք և արդյունավետ մշակման, գյուղատնտեսական կոոպերացիայի համակարգի ներդրման, սննդամթերքի անվտանգության կարողությունների ուժեղացման, անասնաբուժության և փոխմային գործի բարելավման, սերմարտադրության զարգացման հարցերը: Նա հարկադարձ կարևորեց ջերմոցային տնտեսությունների զարգացման հոլանդական առաջավոր փորձի ուսումնասիրումն ու կիրառումը մեզանում՝ ակնկալելով հոլանդացի մասնագետների աջակցությունը: Հիմնավորելով հարցի անհրաժեշտությունը՝ նախարարը ցանկություն հայտնեց այս փարի Նիդերլանդների Թագավորությունում կազմակերպել գյուղատնտեսության հարցերին նվիրված բիզնես-ֆորում:

Դեսպան Հորբախը նշեց, որ Հոլանդիայի կառավարությունը պարտադրվել է շարունակել համագործակցությունը Հայաստանի հետ: 2014 թվականի ամռանը Նիդերլանդների էկոնոմիկայի նախարարությունը սկսելու է ֆինանսավորել «Մասնավոր սեկտորի նախաձեռնություն» թեմայով նոր ծրագրեր: Ուստի և՛ պարտադրվելով քննարկել ներկայացված ազդեցությունը ոլորտին վերաբերող ցանկացած ծրագիր:

Հանդիպման ընթացքում նախարար Սերգո Կարապետյանն անդրադարձավ նաև Մաքսային միությանը Հայաստանի անդամակցելուն:

ՊԱՐԳԵՎԱՏՐՈՒՄ

ՈՒՈՐՏԻ ԿԻՆ ՇԵՐՈՍՆԵՐԸ

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարար Սերգո Կարապետյանը, «Գյուղմթերք արտադրող կին հերոս-2014» ազգային մրցանակաբաշխության շրջանակում, պարգևատրել ու նվերներ է հանձնել 20 կանանց՝ ոլորտում ակտիվ գործունեության և ակնառու հաջողությունների համար: Գյուղատնտեսության նախարարը նշել է, որ անուրանալի է կանանց դերը Հայաստանի գյուղատնտեսական ոլորտում, որպես զբաղվածների 57 փոկոսը գեղեցիկ սեռի ներկայացուցիչներ են: Գյուղատնտեսության ոլորտում ձեռքբերումները մեծապես կախված են կանանց քրտնաջան աշխատանքից:

Սերգո Կարապետյանը բացահայտեց հայկական պտուղ-բանջարեղենի համի գաղտնիքներից մեկը՝ բնակլիմայական պայմաններն ու արևի ջերմությունը:

Կանայք իրենց սերը, հոգու ջերմությունը փախչա են հողին, և դրանով մեր հողն ավելի է հարստանում, ու մեր արտադրանքն ավելի ջարդր և համեղ է լինում»,- նշել է Ս. Կարապետյանը:

ՕԶՍՖԱՄ հայաստանյան գրասենյակի տնօրեն Մարգարիտա Հակոբյանը կարևորել է իրենց աջակցությամբ գյուղատնտեսական 20 կոոպերատիվների ստեղծումը, որոնցից 6-ը՝ կանանց մասնակցությամբ: «Միջոցառման հիմնական նպատակն էր՝ ներկայացնել այն կանանց, ովքեր ամենօրյա հերոսական աշխատանքով արտադրում են առաջնահերթ անհրաժեշտություն ներկայացնող պարենամթերք և խթանում տեղական արտադրությունը»,- ասել է նա՝ հավելելով, որ միջոցառումը նպատակ ունի խթանել ֆերմերներին և փրամարդել հարթակ՝ իրենց հաջողություններն ու խնդիրները ներկայացնելու համար:

Հայաստանում Միացյալ Թագավորության արտակարգ և լիազոր դեսպան Քեթրին Լիչը շնորհավորել է կանանց՝ մաղթելով հաջողություններ, առողջություն և երջանկություն: Ըստ նրա՝ գյուղատնտեսությունը զարգացնելու նպատակով, դեսպանատունը շարունակելու է համագործակցությունն ՕԶՍՖԱՄ-ի հետ: «Մենք գիտենք, որ աջակցելով կնոջը, մեծացնելով նրա եկամուտները, նպաստելով նրա աշխատանքային հաջողություններին՝ մենք նպաստում ենք նաև ընտանիքի ամրապնդմանը»,- ասել է Ք. Լիչը:

1

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐՆԻ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Այնուհետև Ավնալիճ համայնքում Տիգրան Սարգսյանը հանդիպել է խաղողի այգիներում գարնանային աշխարանքներ իրականացնող գյուղացիներին, գրուցել նրանց հետ՝ ծանոթացել առկա խնդիրներին, խոսել դրանց լուծման հնարավոր ուղիների մասին: Գյուղացիները շնորհակալություն են հայտնել վարչապետին՝ նախորդ տարվա ընթացքում տեղացած կարկտատարությունից հետո արագ ստացված օգնության շնորհից: Տիգրանը խոսակցության ընթացքում համար, մասնավորապես՝ հողի հարկը, ջրի վարձը փոխհատուցելու, սերմացու, պարարտանյութ, դիզվառուցիչ, ինչպես նաև դրամական միանվագ օգնություն փրամադրելու համար:

Կառավարության ղեկավարը տեղեկացրել է, որ պետությունը շարունակելու է դիզվառուցիչի, պարարտանյութի և սերմացուի սուբսիդավորման ծրագրերը, ինչի արդյունքում դրանք գյուղացիներին կտրամադրվեն շուկայականից էապես ցածր գներով:

Այնուհետև Տիգրան Սարգսյանն այցելել է Ավնալիճ համայնքի սոցիալապես անապահով ընտանիքներից մեկի բնակարան և փոխանցել նվերներ: Վարչապետը հանձնարարել է աշխարանքի և սոցիալական հարցերի նախարարին՝ 4 ուսանող ունեցող ընտանիքին ներգրավել համապարասխան սոցիալական ծրագրերում:

ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻ ՀՈԳՍՆ՝ ՈՒՇԱԿՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆՈՒՄ

Հաջորդ կանգառը՝ Գեղակերտ համայնքն էր: Այսօր էլ ևս գյուղացիները գրուցել են Հովիկ Աբրահամյանի հետ՝ ներկայացնելով բնակավայրի հիմնախնդիրները: Գյուղն ունի ջրի, գազի, ճանապարհների խնդիրներ: Բնակիչները նշեցին, որ համայնքը տարակտոր չունի: Հովիկ Աբրահամյանը հավաստիացրեց, որ առաջիկայում նշված խնդիրները կուսումնասիրվեն և կքննարկվեն:

Վերականգնման կարիք ունի Գեղակերտ գյուղի մշակույթի տան փակված: Խորհրդարանի ղեկավարը խոստացավ այս հարցում ցուցաբերել աջակցություն:

Արմավիրի Արագած համայնքում Հովիկ Աբրահամյանը ծանոթացել է ջերմոցային փնտրվածությունների աշխարանքներին: Համայնքն ունի մոտ 150 հա ջերմոց, որտեղ հիմնականում աճեցվում են թարխուն, կարֆոֆիլ, կաղամբ: Գյուղմթերքը հիմնականում արտահանում են Ռուսաստանի Դաշնություն և Վրաստան: Ազգային ժողովի նախագահն այսօր էլ ևս ծանոթացել է գյուղի խնդիրներին, խոսել բնակիչների հետ: Արագած համայնքում գյուղացիների հետ համատեղելով նրանց աճեցրած բերքից՝ Հովիկ Աբրահամյանը բոլորի ընտանիքներին լիություն է մատուցել և նշել, որ իշխանությունները մշտապես լինելու են գյուղացու կողքին, փորձելու են թերևս անհավասար հոգսը:

Արագած համայնքում, ամփոփելով աշխարանքային այցն Արմավիրի մարզ, Հովիկ Աբրահամյանը նշել է, որ բոլոր խնդիրներն ուսումնասիրելու են և փորձելու են լուծումներ փնտրել: Հաջորդ շաբաթ խորհրդարանում կիրավիրեն գարնանային նախապարաստական աշխարանքներին վերաբերող լուսններ:

ՈԼՈՐՏԻ ԿԻՆ ՀԵՐՈՍՆԵՐԸ

«Գյուղմթերք արտադրող կին հերոս-2014» մրցանակաբաշխությունն իրականացվում է չորրորդ անգամ: Այս տարի այն ներառում է ՀՀ բոլոր մարզերը և իրականացվում է Գյուղատնտեսական դաշինքի և ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության աջակցությամբ:

Միջոցառումն ուղեկցվեց գյուղատնտեսության ոլորտի հերոս կանանց կողմից արտադրվող գյուղմթերքների ցուցահանդես-վաճառքով և համարումով: Միջոցառումն անցավ համարակազմային նախարարությունների, միջազգային և տեղական կազմակերպությունների, ինչպես նաև ՕԲՄՖԱՄ-ի աջակցությամբ ստեղծված կոոպերատիվների ներկայացուցիչների: «Գյուղմթերք արտադրող կին հերոս» ծրագիրը մեկնարկել է 2012 թվականին՝ ՕԲՄՖԱՄ-ի «Աճեցնենք» (GROW) համաշխարհային քարոզարշավի շրջանակում:

ԿՆՔՎԵԼ Է ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ

ՏՐԱԿՏՈՐՆԵՐ ԱՐՅԱՄԻ ՀԱՄԱՐ

Օրերս, Հայաստանի «ՓՄՁ ԶԱԿ»-ի գրասենյակում, Արցախի Հանրապետության գյուղի և գյուղատնտեսության զարգացման հիմնադրամի տնօրեն Աշոտ Բախշյանը և Հայաստանի «ՓՄՁ ԶԱԿ»-ի գործա-

ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

ՇԱՐՏԱԿՎՈՒՄ ԵՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՆԵՐԸ ՄԱՐՉԵՐՈՒՄ

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարար Սերգո Կարապետյանի աշխարանքային այցը Լոռու մարզ սկսվել է Սպիտակի թոշնաբուժական ֆաբրիկայից, որի մարզպետ Արթուր Նալբանդյանի ուղեկցությամբ, ծանոթացել է գերմանական ժամանակակից սարքավորումներով կառուցվող ձեռնարկության շինարարության ընթացքին:

Նորակառույց 8 նոր թոշնանոցներից չորսում սարքավորումների տեղակայման աշխարանքներն արդեն ավարտված են, մյուսների տեխնիկական հանդերձավորումը կսկսվի օրերս: Տարեկան երեք հազար տոննա թոշնամսի արտադրական հզորություն ունեցող թոշնաֆաբրիկան մարզի բնակչության համար կապահովի 200 նոր աշխատատեղ:

Նախարարի այցի հաջորդ կանգառը բազմաբնույթ արտադրական գործունեություն ունեցող Վանաձորի «Թալգրիգ» ՍՊԸ-ն էր, որը զբաղվում է ցորենի ներմուծմամբ, այլուրի, մակարոնեղենի, հրուշակեղենի, լավաշի արտադրությամբ, ինչպես նաև մանրածախ և մեծածախ առևտրով: Ընկերության արտադրական հզորությունների աճը հնարավորություն կընձեռի մինչև տարեկան աշխատողների թիվը 90-ից հասցնել 170-ի:

Թե՛ թոշնաֆաբրիկայում, թե՛ «Թալգրիգում» նախարարը ծանոթացել է աշխատակիցներին հուզող խնդիրներին, խոստացել հնարավորինս աջակցել վերջիններիս կարգավորմանը:

Օրվա երկրորդ կեսին նախարարը մարզպետի հետ մասնակցել է համայնքների

ղեկավարների, ֆերմերների, անտառային տնտեսության աշխատողների, մարզի ագրարային ոլորտին առնչվող մասնագետների հետ հանդիպում-խորհրդակցություններ: Ելույթում նախարարն ամփոփիչ անդրահարձել է 2013 թվականին, հաջողված ու արդյունավետ համարելով այն հանրապետության և Լոռու մարզի համար, խոսել պետական օժանդակման ծրագրերի մասին:

Նախարարը լավատեսորեն է արտահայտվել ընթացիկ տարվա խնդիրների իրականացման մասին, նշելով որ հանրապետության նախագահի հանձնարարությամբ, պետական օժանդակման ծրագրերը շարունակական են լինելու, գյուղացին կրկին մարտչելի գնեցրել է բերելու սերմացու, պարարտանյութ ու դիզվառուցիչ, ինչը հնարավոր է դարձնելու կրկին նախորդ տարվա ձեռքբերումները: Նշված ծրագրերից նա առանձնապես կարևորել է «Համայնքների

գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության» ծրագիրը, որով մարզի 9 համայնքներում հիմնադրված արտոգորագործողների սպառողական կոոպերատիվները կարճ ժամանակում հասել են որոշակի հաջողությունների: Ընթացիկ տարում նախատեսվում է խնայված միջոցների հաշվին, մարզի և մի քանի համայնքներ ընդգրկել նշված ծրագրում:

Այնուհետև նախարարը, նախորդ տարվա լավ աշխատանքի ու բարձր արդյունքների համար, «Գյուղատնտեսության նվաճումների» ոսկե մեդալներով պարգևատրել է Ֆիոլետով համայնքի ղեկավար Ալեքսեյ Նովիկովին, «Բոզոյան» ՍՊԸ-ի տնօրեն Զոն Պողոսյանին և Վարդաբուր համայնքից ֆերմեր Վառդ Գյուլադանին: Մարզի գյուղատնտեսության ևս 10 առաջավորներ արժանացել են գյուղատնտեսության նախարարության շնորհակալագրերի:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ԶՆՆԱՐԿՈՒՄ

ՀՀ փոխվարչապետ, տարածքային կառավարման նախարար Արմեն Գևորգյանն օրերս ընդունել է «Հայաստանի մանուկներ հիմնադրամ» բարեգործական կազմակերպության պատվիրակությանը՝ հիմնադիր և խորհրդի արեւնապետ Կարո Արմենի գլխավորությամբ:

Ա. Գևորգյանը բարձր գնահատեց հիմնադրամի կողմից համայնքներում առաջնահերթ խնդիրների լուծմանն ուղղված աշխարանքները: Հիմնադրամը ներկայումս համայնքային զարգացման ծրագրեր է իրականացնում Արմավիրի և Արագածոտնի մարզերի Բաղրամյանի և Թալիսի տարածաշրջանների 15 գյուղական համայնքում:

Փոխվարչապետը տեղեկություններ է ներկայացրել

վերջին տարիներին կառավարության կողմից մարզերում իրականացվող ծրագրերի մասին՝ մասնավորապես նշելով, որ 2011-2013թթ. լրացուցիչ 41,3 մլրդ դրամ է հատկացվել չորս հրապառ ծրագրերի իրականացման համար, ներկայումս նախապարաստվում է հիմնականում ծրագրերը: Նա նաև տեղեկացրեց, որ կառավարությունը քայլեր է ձեռնարկում Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամը՝ որպես Տարածքային զարգացման հիմնադրամ վերականգնակերպելու ուղղությամբ: Ավնկալվում է, որ նոր հիմնադրամը կարևոր դեր կունենա համայնքների զարգացմանը նպաստելու աշխարանքներում:

Պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել, որ «Հայաստանի

նի մանուկներ հիմնադրամը» կհամագործակցի Տարածքային կառավարման նախարարության հետ՝ իրականացվելիք ծրագրերի ուղղություններն ու շահառու համայնքներին որոշելու հարցում: Փոխվարչապետը նշել է, որ կառավարությունը կարևորում է նաև սահմանամերձ համայնքներում զարգացման ծրագրերի իրականացումը, և առաջիկա տարիներին մեծ ուշադրություն է դարձվելու նշված համայնքներում խնդիրների լուծմանը:

Կարո Արմենին իր երթին կարևորեց համայնքներում զարգացման ծրագրերի իրականացումը, ինչը հնարավորություն կտա տեղեկում բարելավել սոցիալ-տնտեսական վիճակն ու բարձրացնել բնակչության կենսամակարդակը:

դիր տնօրեն Վարազդատ Կարապետյանը ստորագրեցին փոխվարչապետի առջուկաճառքի պայմանագիր: Փաստաթղթի համաձայն՝ 40 տրակտոր շուքով կուղևորվի դեպի Արցախ՝

ֆերմերներին լիզինգային կամ ուղղակի վաճառքով տրամադրելու համար: Շուրջով հայկական երկրորդ պետություն կուղևորվեն նաև փրակտորներին կից սարքավորումներ:

Անցած տարի Արցախ է տարվել 20 տրակտոր: Տրակտորները Հայաստանի «ՓՄՁ ԶԱԿ»-ն Արցախին է տրամադրում ինքնարժեքով:

ՄԵՄԻՆԱՐ

ՀՈՂԱՔՈՐԾԸ ՈՐՈՇ ԶԱՓՈՎ ՆԱԵՎ ԳԻՏՆԱԿԱՆ Է

Վերջերս «Սյունիք» բարեգործական հասարակական կազմակերպությունը Եղեգնաձորում կազմակերպել էր հանդիպում-սեմինար: Այն նվիրված էր գյուղատնտեսական շաբ կարևոր երկու թեմաներին՝ «Պրոդյուսի ծառերի էր և ձևավորում» և «Տնկարանային փոխադրությունների հիմունք»:

Սեմինարին մասնակցում էին «Սյունիք» ԲՀԿ գյուղատնտեսական ոլորտի աշխատակիցները, Վայոց ձորի ԳԱՄԿ-ի մասնագետներն ու խորհրդատուները, ինչպես նաև «Սյունիք» ԲՀԿ կողմից իրականացվող 2014 թ. Համայնքային զարգացման ծրագրի Վայոց ձորի 7 շահառու համայնքների ֆերմեր-խորհրդատուները: Յուրաքանչյուրը համառոտ ներկայացրել է իր անցած ուղին, կիսվել ունեցած դժվարությունների և ձեռքբերումների մասին: Չիվա համայնքի ֆերմեր Հմայակը ՀՀ-ում ընկուզի պատվաստի արվեստին տիրապետող մի քանի հմուտ վարպետներից մեկն է: Ունի տնկարանային տնտեսություն և խնձորի այգի, որի համար էլ գյուղացիները նրան տվել են «Մարտին ապեր» անունը: «Դեռ դարոցում ուսանելու տարիներին մի գյուղատնտեսական գործույթ ընկավ ձեռքս՝ պատվաստի և տնկանյութերի վերաբերյալ: այդ օրվանից կյանքս կապվեց հարազատ հողի հետ», - պատմում է Հմայակը: «Փոքրուց սիրել եմ հողը և արդյունքի հասել», - այսպես է արտահայտվել Ռիմո համայնքի ֆերմեր Աղվանը: Նա ևս իր կյանքի ընթացքում ուսումնասիրել է պատվաստի տեխ-

նիկան, հիմնել Արենի սորտի խաղողի այգի և տարիների ընթացքում ձեռք բերել տնկիների լայն տեսականի: Նրա խոսքերով՝ ֆերմերները նաև գիտնականներ են, որովհետև գործնականում ուսումնասիրություններ կատարելով և փորձեր իրականացնելով՝ նրանք դառնում են նորամուծությունների հեղինակներ:

«Մտել ենք հողի մեջ և սիրել հողը», - այսպես է բնութագրել իրեն Գետափ համայնքի ֆերմեր Սուրիկը, ով ունի տնկարանային տնտեսություն և զբաղվում է տնկիների արտադրությամբ: Ողջունելի փաստ էր, որ սեմինարին ակտիվ մասնակցություն ցուցաբերեցին նաև երիտասարդ ֆերմերները, ովքեր արդեն իրենց գտել էին գյուղատնտեսության մեջ և հպարտորեն պատմում էին այդ մասին: Իսկ գյուղատնտես էրվարող համատեղում է այդ զբաղվածությունը՝ ներկայացնելով Թառաթումբ համայնքը, որտեղ դարոցում օպերատոր է աշխատում, միևնույն ժամանակ հմտանում գյուղատնտեսության մեջ:

Ֆերմերներից մի քանիսը կիսեցին իրենց կարծիքներն ու տեսակետները՝ պատվաստի ժամկետների, եղանակների, ինչպես նաև տնկիների առանձնահատկությունների վերաբերյալ:

Սեմինարավար Արամայիս Հակոբյանը ներկայացրեց նաև ՀՀ-ում արդեն շրջանառվող ցածրած ծառատեսակների բերքատվության և այլ առանձնահատկությունների մասին և խորհուրդ տվեց ֆերմերներին դրանք տնկել և համեմատություններ անցկացնել մեր ավանդական տեղական սորտերի հետ:

Ամփոփելով սեմինարը՝ ֆերմերները նշեցին, որ ՀՀ-ում իրացման շրջանակներն ու հնարավորություններն ապագայում ավելի կընդարձակվեն, և նրանք կկարողանան իրենց մշակության տարածքները զգալի չափով ավելացնել և հեշտությամբ իրացնել արտադրանքը:

Ա. Գրիգորյան Վայոց ձորի ԳԱՄԿ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒՄ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Վերջերս Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանում, Tempus IV (La MANCHE) «Բարձրագույն կրթության փոփոխությունների նախաձեռնում և կառավարում» ծրագրի շրջանակներում, անցկացվեց սեմինար:

Ծրագրի հիմնական նպատակն է՝ խթանել բարձրագույն կրթության արդիականացումը՝ մասնակից բուհերում ղեկավարման և կառավարման կարողությունների կադրերի կազմավորման, համապատասխան շահագրգիռ կողմերի միջև բարձրագույն կրթության բարեփոխումներին միտված արդյունավետ երկխոսության խրախուսման, բուհերում որոշումների կայացման գործընթացում ուսանողների ակտիվ ներգրավվածության ապահովման միջոցով:

«ՀԱՀ-ի ուսումնական ծրագրերը, մարտահարավները և կիրառումը» գեկույցով հանդես եկավ Ռուսումնաբանության կենտրոնի փնտրեն, պրոռեկտոր Սմբատ Դավթյանը, իսկ «Բարձրագույն կրթության կառավարման համակարգում ուսանողների դերի բարձրացումը Բոլոնիայի գործընթացի լույսի ներքո» գեկույցը ներկայացրեց ագրոբիզնեսի և շուկայաբանության ֆակուլտետի 4-րդ կուրսի ուսանողուհի Թագուհի Աբրահամյանը: Հանդիպմանը ներկա էր նաև «Տեմպուս» ծրագրի ազգային գրասենյակի համակարգող Լանա Կառլովան, ով ներկայացրեց ծրագրի ընձեռած հնարավորությունները: Նշենք, որ «La MANCHE» կոնսորցիումը 29 հասարակությունների՝ արևելյան հարևանության երկրների 23 բարձրագույն ուսումնական հասարակությունների, ԵՄ 5 բարձրագույն ուսումնական հասարակությունների և Միացյալ Թագավորության 1 թիվեցի զարգացման ընկերության համագործակցության արդյունք է: Կոնսորցիումում ներառված են 10 երկրներ, որոնցից 5-ն՝ Արևելյան գործընկերության (Հայաստան, Վրաստան, Ուկրաինա, Բելառուս, Մոլդովա), իսկ 5-ը՝ եվրոպական երկրներից (Մեծ Բրիտանիա, Բուլղարիա, Ֆրանսիա, Հունաստան, Պորտուգալիա):

www.anau.am

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

ՏԱՐԵՎԱՆ ՀԱՍԱԺՈՂՈՎ

Վերջերս Ծաղկաձորի գյուղի շրջանում, որտեղ է ունեցել «Հեյֆեր Հայաստանի» ծրագրերի փորձարկման համաժողովը՝ «Հեյֆերի դերը հայաստանյան գյուղի և գյուղատնտեսության զարգացման գործում» խորագրով: Միջոցառմանը ներկա են եղել ավելի քան 140 մասնակիցներ՝ այդ թվում ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության և նրա ծրագրերի

իրականացման գրասենյակի պատասխանատու աշխատողներ, «Հեյֆեր Հայաստանի» համայնքային ծրագրերի իրականացնողներ, գյուղատնտեսական կոոպերատիվների նախագահներ, համայնքային առաջնորդներ և գործընկերներ:

Համաժողովը նվիրված էր «Հեյֆեր Հայաստանի» ծրագրային ձեռքբերումներին և դրանց հետագա զարգացումներին: Մասնակիցներին ներկայացվել են նախորդ տարվա ընթացքում Հեյֆերի գործունեությունը, կազմակերպության աշխատանքային սկզբունքներն ու մոտեցումները:

«Հեյֆեր Հայաստանի» ծրագրերի մասնակիցներին ներկայացվել է նաև E-Agro գյուղատնտեսական վիրտուալ շուկան:

Այնուհետև կայացավ նիստ՝ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության ՉԾԻԳ գրասենյակի հետ համատեղ իրականացվող ՀԳՈՎՄ (Համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման մրցունակություն) ծրագրի մեկ տարվա արդյունքներին և ծրագրի իրականացմանն առնչվող առկա խնդիրների վերաբերյալ:

ՄԵՂՎԱԲՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

ՄԵՂՈՒՆԵՐԻ ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ԽՆԱՄՔԸ

Մեղվանցում վաղ գարնանային աշխատանքների հիմնական նպատակն է՝ վերացնել մեղուների ձմռան ընթացքում մեղվափեթակներում առաջացած անցանկալի երևույթները, սպիտակ նպաստավոր պայմաններ՝ մեղվանցներում ուժեղ մեղվաընկերների անցման և զարգացման համար, ձեռնարկել բոլոր միջոցառումները, որպեսզի արդյունավետ օգտագործվի գլխավոր մեղրաբերը:

Ցածրադիր շրջաններում փետրվարի վերջին, նախալեռնային գոտում մարտի առաջին տասնօրյակում, լեռնային գոտում մարտի վերջերին ավելի հաճախ պետք է հետևել ձմեռող մեղվաընկերների վարքագծին: Եթե ձմեռանցում մեղվաընկերներն անհանգիստ են, աղմուկ են, անհրաժեշտ է նրանց ղնել դրսում, նույնիսկ, եթե եղանակը նպաստավոր չէ մաքրման թռիչքի համար և պարզել պարզաճանցները: Ուժեղ մեղվաընկերների մոտ դա կարող է լինել թույլ օդափոխության, կերպարաշարի բացակայության և այլ պարզաճանցներով: Հարկադրված դուրսը ղնելու ժամանակ նրանց պետք մաքրում են ձնից, ծածկում ծղորով, երբ չկա քամի և օդի ջերմաստիճանը սպիտակից ցածր չէ: Դուրս են բերում վաղ առավոտյան և մինչև կեսօր աշխատանքները պետք է ավարտված լինեն: Մեղվաընկերները պետք է պետքը 25 սմ բարձրությամբ պարավաններով փակ: Մեղվանցը պետք է ապահովված լինի ջրով, ինչպես նաև աղաջրով (1 գդալ աղ՝ մեկ դույլ ջրին): Առաջին հերթին ապահովում են կերպարաշարով, ցանկալի է փայլ պահեստային մեղրահացեր մեղրով կամ կանդիով, որպեսզի մեղուներն ավելորդ էներգիա չծախսեն և ժամանակից շուտ չծերանան: Ցանկալի

է՝ կանդիին ավելացնել ծաղկափոշի: Անհրաժեշտ է կատարել բների խտրամաններ՝ հանելով ավելորդ մեղրահացերը՝ փախցնել, իսկ թույլ մեղվաընկերներն ապահովել երկկողմանի ջերմությամբ, անմայր մեղվաընկերները միացնել համեմատաբար թույլ մեղվաընկերներիին:

Երբ օդի ջերմաստիճանը 16-18° C-ից բարձր է, ապա պետք է կատարել վարրոպոզ հիվանդության դեմ պայքարի միջոցառումներ՝ օգտագործելով Ֆոմիսան, ապիդեզ, վարրոպոզ, ամիպոլ և այլ ակտիվիզի պարապարուկներ՝ կախնելով այն մեղվաընկերների բնում: 6 շրջանականց մեղվաընկերներին՝ մեկ ժապավեն, իսկ մինչև 10-12 շրջանականցին՝ 2 ժապավեն: Առաջինը՝ 2-րդ և 3-րդ մեղրահացերի կենտրոնում, իսկ երկրորդը՝ 7-րդ և 8-րդ շրջանակների մեղրահացերի արանքում թողնելով մինչև մեկ ամիս:

Այդ ընթացքում, եղանակները տաքանալուն զուգընթաց, կատարել նոգեմարոզ, ամբիազ պարափեթ հիվանդությունների դեմ պայքարի կանխարգելիչ աշխատանքներ և, համաձայն հրահանգի՝ օգտագործել նոգեմարոզ, նոգեմար՝ յուրաքանչյուր 20 լիտր շաքարաջրին՝ 5 գրամ, յուրաքանչյուր մեկ պարոզ զանգված մեղվի համար՝ 100 գրամի չափով:

Մարտի վերջին, ապրիլի կեսերին, բուժկանխարգելիչ նպատակով, փոխադրային հիվանդությունների դեմ փայլ շաքարային օշարակ՝ մեկ բաժին շաքարավազ, մեկ բաժին ջուր՝ 10 լիտր շաքարաջրին խառնելով 5 գրամ օքսիբակտերիոլ կամ օքսիվիտ պարապարուկ: Լցնել այն պոլիէթիլենային բարակ պարկերի մեջ և ղնել շրջանակների վերին ձողերի վրա՝ ծածկոցի փակ: Մեղուներն այն ծակում և մնում են:

Բոլոր դեղամիջոցները, դեղորայքով խառնված կանդին, գույքը, նյութերը, ինչպես նաև գրականությունը վաճառվում են «Մուլտի-Ագրո» ԳԱԿ-ի մեղվաբուժական խանութում: Գործում է նաև մոմի վերամշակման արտադրամաս, որն ապահովում է բարձրորակ և հիվանդություններից զերծ մոմաթերթ:

«Մուլտի-Ագրո» ԳԱԿ-ի ախտաբանական լաբորատորիայում մեղվապահների կողմից բերված մեղվի նմուշներն անվճար ստուգվում և փրվում են պարապարուկներ՝ պայքարի միջոցառումներ կազմակերպելու համար:

Հ. Չաղարյան
ՀՀ մեղվաբուժական ասոցիացիայի
գլխավոր անասնաբույժ

ԱՄԵՆ ԻՆՉ ԿԱՆԱԿՆՑ ՀԱՄԱՐ

Կարևորվում է կնոջ դերակատարությունը

«Հայաստանի երիտասարդ կանանց ասոցիացիա» (ՀԵԿԱ) հասարակական կազմակերպությունը հիմնադրվել է 2004 թ.-ին: ՀԵԿԱ-ի խնդիրներից են՝ նպաստել ՀՀ երիտասարդության, մասնավորապես՝ երիտասարդ կանանց ու աղջիկների առջև ծառայած խնդիրների լուծմանը, կանանց շրջանում ազգային արժեքների պահպանմանը, զբաղվածության մակարդակի բարձրացմանը, փոքր և միջին ձեռնարկարարության զարգացմանը, աջակցել երիտասարդ կանանց և աղջիկների առողջության պահպանմանը, ինչպես նաև՝ փարածաշրջանում խաղաղության և կայունության ամրապնդմանը:

Ասոցիացիայի նախագահ Լիլիթ Ասաբյանը նշեց, որ իրենց նպատակն է՝ խթանել ՀՀ-ում երիտասարդ կնոջ դերի բարձրացումը՝ ՀՀ հասարակական, քաղաքական, քաղաքական, կրթական, մշակութային և այլ ոլորտներում: Ծրագրերն ուղղված են փարածաշրջանում երիտասարդ կանանց ու աղջիկների հիմնախնդիրների լուծմանը: Լիլիթ Ասաբյանը կարևորեց՝ հարկապես կրթական ծրագրերը, դասընթացները, խորհրդարկությունները, քննարկումներն ու գործնական հանդիպումները: Որոշ ծրագրերում ասոցիացիան ապահովում է՝ ինչպես կանանց, այնպես էլ տղամարդկանց մասնակցությունը՝ բարձրացնելով հասարակական իրազեկության մակարդակը կանանց հիմնահարցերի վերաբերյալ: Համաձայն 2008-2012 թթ. ռազմավարության, ՀԵԿԱ-ի շահառուներ են հանդիսանում 13-ից 40 տարեկան երիտասարդ աղջիկներ և կանայք:

Ուղղությամբ: ՀԵԿԱ-ն հիմնադրել է նաև «ՀայԿար» խումբը, որում ընդգրկված են գործազուրկ կանայք՝ Երևանից և Լոռու մարզից:

2005 թ.-ին ՀԵԿԱ-ն հանրապետությունում ստեղծել է Երիտասարդական կենտրոնների ցանց, որն իր մեջ առաջվ ներառում է երեք երիտասարդական կենտրոններ՝ Երևանում, Լոռու և Վայոց ձորի մարզերում: Կենտրոնների բազմաբնույթ ծառայություններից ամեն օր օգտվում են բազմաթիվ երիտասարդներ:

ՀԵԿԱ-ի անդամներն ու կամավորները, փորձի փոխանակման նպատակով, այցելություններ են ունենում աշխարհի տարբեր երկրներ, որպեսզի ձեռքբերած գիտելիքներն ու փորձը կիրառում են ՀԵԿԱ-ի ծրագրերի իրականացման ընթացքում:

Ազգային ժողովրդավարության ինստիտուտի հովանավորությամբ գործող երիտասարդական և Կանանց խորհուրդների նախաձեռնությամբ իրականացվել է «Մաքուր համայնք» ակցիան, որը տեղի է ունեցել Նորավանք եկեղեցու հարակից տարածքում: Ակցիային մասնակցել է շուրջ 150 երիտասարդ՝ Երևանից և Վայոց ձորի մարզից: Ակցիան նպատակ էր հետապնդում՝ սերտացնել համագործակցությունը Երևանի և մարզային հասարակական կազմակերպությունների միջև, նրանց մասնակից դարձնել հասարակական ծրագրերին և համայնքային խնդիրների լուծմանը, բարձրացնել հասարակական կազմակերպությունների ներկայության մակարդակը ընտրատարածքներում, նպաստել երիտասարդ և կին առաջնորդների զարգացմանը, ստեղծել հասարակական կազմակերպությունների հզոր ցանց և արդյունավետ համագործակցություն՝ փարբեր խնդիրների շուրջ՝ համայնքի հուզող խնդիրների շրջանակներում: ՀԵԿԱ-ի նախագահ Լիլիթ Ասաբյանը նշեց, որ համագործակցում են՝ ինչպես տեղական, այնպես էլ միջազգային մի շարք կառույցների հետ՝ ՀՀ գյուղատնտեսության, բնապահպանության, մշակույթի, կրթության և գիտության նախարարությունների, Քաղաքացիական զարգացման համագործակցության հիմնադրամի, Ջինիշյանի հիշատակի հիմնադրամի, «Կին առաջնորդ» ֆորումի, «Հայաստան համահայկական հիմնադրամի», ՕԲՄՖԱՍ-ի, վրացական «Գրոնի» ասոցիացիայի, ՀՀ-ում ԱՄՆ-ի, Զուևաստանի, Կանադայի, Բրազիլիայի, Մեծ Բրիտանիայի դեսպանատների, Բրիտանական խորհրդի, Երիտասարդական կենտրոնների եվրոպական ցանցի, Խաղաղության կորպուսի, Միջազգային համագործակցության գերմանական ընկերության, Վորլդ Վիժնի, Եվրոպայի խորհրդի և այլ կառույցների հետ:

Լիանա Շախնազարյան

ԾՐԱԳՐԻ ՆԵՐԿԱՅՑՅՈՒՄ

Գյուղական զբոսաշրջության խթանում

«Նորարարական գյուղական զբոսաշրջության խթանում» ծրագիրն ուղղված է՝ միասնական ռեսուրսների հիման վրա, Սևծովյան ավազանի չորս երկրների (Հայաստան, Վրաստան, Թուրքիա, Բուլղարիա) տնտեսական և սոցիալական զարգացման նպատակով, փարածաշրջանային համագործակցության ամրապնդմանը: Գյուղական զբոսաշրջության ցանցերի ստեղծման միջոցով հնարավոր է միասնական զբոսաշրջության զարգացման նախաձեռնություններն ու ավանդական արտադրանքն ավելացնել:

Օրերս, «Նորարարական գյուղական զբոսաշրջության խթանում» ծրագրի շրջանակներում, «Հեյֆեր Հայաստան» հանդիպում էր կազմակերպել ՀՀ կառավարության պաշտոնապար անձանց և Հայաստանում գործող միջազգային կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հետ:

Ներկաներին ողջունեց «Հեյֆեր Հայաստանի» տնօրեն Անահիտ Ղազանջյանը՝ նշելով, որ ծրագրի արդյունքում, մարդկային ռեսուրսների ճիշտ օգտագործման և փորձի փոխանակման միջոցով, կամրապնդվեն փարածաշրջանային համագործակցությունն ու կապերը: Ծրագրի հետագա քայլերի մասին ներկայացրել է PIRT (սոցիալ-տնտեսական վիճակի բարելավում) ծրագրի համակարգող Աննա Առաքելյանը: Ըստ մասնագետի՝ մեր փարածաշրջանն ունի բոլոր նախադրյալները՝ գյուղական տուրիզմի զարգացման համար, կարևորը՝ համագործակցության արդյունավետության ապահովումն է: «Նորարարական գյուղական զբոսաշրջության խթանում» ծրագիրը համաֆինանսավորվում է Եվրոպական Միության կողմից: Ծրագիրը սկսվել է 2013թ. նոյեմբերին և կրկի 18 ամիս:

ՀՀ գյուղատնտեսության փոխնախարար Արմեն Հարությունյանը նշեց, որ ծրագիրը հնարավորություն կտա գյուղաբնակներին կապվել գյուղի հետ, նպաստել գյուղի զարգացմանն ու առաջընթացին:

Ծրագրի շրջանակներում կստեղծվեն ուսուցում ստացած և հմտություններ ունեցող գյուղական զբոսաշրջության ոլորտում տեղական ծառայություններ մատուցողների և տուրիստական գործակալությունների ցանցեր, որոնք կմշակեն և կվաճառեն եզակի զբոսաշրջային արտադրանք՝ «Տարածաշրջանային այցելուի միասնական փաթեթ» («ՏԱՄ» փաթեթ): Այն կխթանի զբոսաշրջիկների ներհույսը փարածաշրջան և իր ներդրումը կունենա ներերկրային և ներտարածաշրջանային պետական կառույցների միջև՝ աննախադեպ համագործակցության հաստատման հարցում: «Կարևորը՝ փարածաշրջանային մակարդակով գյուղական զբոսաշրջության ոլորտում երկարապար արդյունքների ձեռքբերումն է», - շեշտել է ծրագրի համակարգողը:

Հանդիպման ավարտին մասնակիցները քննարկեցին թեմային առնչվող հարցերն ու առաջարկությունները:

Լիանա Շախնազարյան

ՕՏԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Աջակցության ծրագրեր

Գյուղատնտեսական աշխատանքների իրականացման գործում, մարզի ֆերմերային տնտեսություններին աջակցելու նպատակով, շուրջ երեք տարի է, ինչ իրականացվում են սերմնաբուծության և սերմնարտադրության, ինչպես նաև՝ դիզելային վառելանյութի և ազոտական պարարտանյութի մարտչելի գներով ձեռքբերման պետական աջակցության ծրագրերը:

Այս տարի, Արմավիրի մարզի գյուղացիական տնտեսություններին, մարզպետարանի աշխատակազմի գյուղատնտեսության և բնապահպանության վարչություն նախապես ներկայացված հայտերի հիման վրա, պետության սուբսիդավորմամբ՝ որպես աջակցություն, հարկացվելու է 7000 տոննա ազոտական, 300 տոննա ֆոսֆորական և 200 տոննա կալիումական պարարտանյութ:

Ազոտական պարարտանյութի մեկ պարկի համար հողօգտագործող վճարում է 6000, ֆոսֆորականի և կալիումականի համար՝ 7000-ական դրամ:

Մարտի 12-ի դրությամբ, մարզ է ներկրվել և գյուղացիական տնտեսություններին է բաշխվել 2078 տոննա պարարտանյութ՝ շուկայականից 30-50% ցածր գնով:

Մարզի հողօգտագործողների կողմից հայտ է ներկայացվել նաև 2000000 լիտր դիզելային վառելանյութի ձեռք բերման համար, որն ամբողջությամբ բավարարվել է: Նշված չափաքանակից 60000 լիտրն արդեն բաշխվել է հողօգտագործողներին՝ 1 լիտրը՝ 350 դրամով, որը շուկայական գնից ցածր է 30%-ով:

Ամբողջությամբ բավարարվել է նաև 18 տոննա գարու, 6,5 տոննա առվույթի և 0,6 տոննա եգիպտացորենի սերմացուների պահանջարկը: Գարնայի շուկայականից անհամեմատ ցածր գնով գյուղացիական տնտեսությունները վճարել և ստացել են 12730 կիլոգրամ գարու և 5580 կիլոգրամ առվույթի սերմացու:

Սահակունջ Արդյան
Արմավիրի ԳԱՄԿ

ԼՈՌՈՒ ՄԱՐԶ

ՍՈՑԻԱԼ – ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԶՈՐԱՑՈՒՄԸ՝ ԱՌԱՋՆԱՅԵՐԹՈՒԹՅՈՒՆ

«Հայաստանի երիտասարդ կանանց առողջացում» /ՅԵԿԿ/ հասարակական կազմակերպությունը, Եվրամիության ֆինանսավորմամբ, իրականացնում է «Կանանց առողջալ-տնտեսական հզորացում Հայաստանում» ծրագիրը:

Օրերս, Լոռու մարզում, Ախթալա խմբի համար կայացավ Տեղական տնտեսական զարգացման /ՏՏԶ/ մոդելի արդյունքների ներկայացում: Ի դեպ՝ խումբն իր մեջ ներառում է նաև շրջակա՝ Շամլուղ, Այրում և Ճոճկան համայնքները: Ախթալայի քաղաքապետարանում հրավիրված միջոցառմանը մասնակցում էին համայնքների տնտեսական զարգացման շահառուներ, մասնավոր հատվածի, հասարակական-քաղաքական կազմակերպությունների և ՋԼՄ-ների ներկայացուցիչներ: Համայնքների մրցակցային առավելությունների հիման վրա մշակված սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը նպաստող ծրագիրն իր մեջ ներառում է մարզի համար ռազմավարական նշանակություն ունեցող հանքարդյունաբերության, գյուղատնտեսության և զբոսաշրջության ոլորտները:

Միջոցառման ընթացքում ներկայացվեցին խմբի տնտեսական զարգացման հիմնական ուղղություններն ու հեռանկարները, համայնքների միջև առկա և հնարավոր տնտեսական կապերը: Փորձագիտական խմբի ղեկավար Ռոբերտ Մարտիրոսյանը, ով իրականացրել է ծրագրի նշված փուլը, ներկայացրեց տեղական տնտեսական պատկերի վերլուծությունը: «Բնակչությունը, կարիքների բացահայտման և մրցակցային առավելությունների հիմքի վրա, ինքն է թելադրում, թե որ ճյուղերը կարող են լինել հեռանկարային և արդյունավետ»,- նշեց նա:

Ինչ վերաբերում է գյուղատնտեսությանը, ապա առաջնահերթությունը տրվում է մերձարևադարձային մշակաբույսերի և հատապտուղների մշակությանը, քանի որ մարզում առկա են նպաստավոր բնակլիմայական պայմաններ և անհրաժեշտ ներուժ:

Մշակված մոդելի հիման վրա, կանանց համար կազմակերպվելու են ձեռներեցությունը խթանող ուսումնական և տեղեկատվական դասընթացներ, քննարկումներ, իսկ ձեռնարկատիրական ծրագրերի իրականացման նպատակով, շահառուներին տրամադրվելու են ֆինանսական միջոցներ:

«ՏՏԶ» մոդելի զարգացումը կարևոր քայլ է գյուղական բնակավայրերում զարգացման ուղիները գծագրելու ճանապարհին: Այդպիսով, համայնքները հնարավորություն կունենան անցնելու սոցիալ-տնտեսական առավել բարենպաստ փուլի»,- ասաց ՅԵԿԿ նախագահ Լիլիթ Ասատրյանը:

Ծրագիրը, որի գործընկերներն են CISP կազմակերպությունը, Լոռու մարզպետարանը և Վանաձորի քաղաքապետարանը, մեկնարկել է 2013 թ. մայիսին և կավարտվի 2016 թ.-ին: Ծրագրից սպասվելիք արդյունքը սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի բարելավումն ու կայունացումն է:

Նե՛լլի Սահակյան

ՄԱՍՆԱԳԵՏԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ԸՆԴԱՅՆԵՆՔ ԿԵՐԱՅԻՆ ՄՇԱԿԱԲՈՒՅՄԵՐԻ ՏԵՍԱԿԱՆԻՆ

Ներկայումս հանրապետության կերտարածություններում ընդգրկված է կերային մշակաբույսերի խիստ սահմանափակ քանակություն՝ 3-5 բուսաբույսակ, որոնք հիմնականում բազմամյա խոտաբույսեր են՝ առվույր, կորնզան: Մինչդեռ աշխարհում կերտարածության մեջ հայտնի են հարյուրավոր բարձրարժեք միամյա և բազմամյա մշակաբույսեր, որոնք, ունենալով կենսաբանական բարձր հատկանիշներ, այս կամ այն կերտարածակի ստացման աղբյուր են ծառայում: Դրանց տեսակային կազմն ու տարածվածությունը որոշվում է՝ էլենելով տեղի բնակլիմայական պայմաններից և կերի ու կերտարածակների նկատմամբ ունեցած պահանջարկից:

Հաշվի առնելով վերոնշյալը՝ «Ագրոլոգիա» թերթը կանդադառնա կերային մի քանի արժեքավոր մշակաբույսերի համառոտ բնութագրին ու մշակման տեխնոլոգիային, որոնք, բազմամյա ուսումնասիրությունների արդյունքներով, հանրապետության տարբեր հողակլիմայական պայմաններում ապահովում են բարձր արդյունավետություն և հաջողությամբ կարող են մշակվել կանաչ կերի, խոտի, խոտալյուրի, ինչպես նաև սիլոսի և սենածի պատրաստման համար:

Միամյա երեքնուկ կամ Շաբդար

Միամյա, թիթեռնածաղկավոր, 80-130 սմ բարձրությամբ խոտաբույս է՝ սնամեջ, պառկող ցողուններով: Երկնային է, խոնավասեր, որի թե՛ աշնան, թե՛ գարնան, և թե՛ ամառային ցանքերից ստացվող սպիտակուցներով հարուստ կանաչ զանգվածն օգտագործվում է կանաչ կերի, խոտալյուրի, ինչպես նաև՝ բարձրորակ խոտ ստանալու համար: Մենդանյութերի պարունակությամբ, դրա խոտը չի գիջում առվույրի խոտին: Շաբդարի մշակությունը հնարավոր է հանրապետության գրեթե բոլոր տարածաշրջաններում և՛ կախված մշակության վայրի հողակլիմայական պայմաններից, տալիս է 1-3 հար: Միջանկյալ մշակաբույս է. հարթավայրային և նախալեռնային գոտու ջրով փառած շրջաններում՝ մայիսի կեսերից մինչև վերջերը, հասնում է հասունացման՝ հեկտարից ապահովելով 300 և ավելի կանաչ զանգվածի բերք: Խոզանային ցանքի դեպքում (աշնանացան հացաբույսերի բերքահավաքից հետո), մինչև կայուն ցրտերը, ստացվում է մեկ լրիվ հար և ահույկ, իսկ հաջորդ գարնանն՝ արագ վերածից հետո, առաջացնում է փարթամ բուսածածկ՝ կանաչ զանգվածի բարձր բերքով: Արդյունքն էլ ավելի բարձր է լինում, երբ ցանքը կատարվում է կանգուն ցողուններ ունեցող որևէ այլ մշակաբույսի (գարու, տարեկանի, ցորենաշորայի, հլածուկի) հետ խառը:

Շաբդարը փարթամ աճ և արագ բերք է կազմավորում նաև խոնավությամբ համեմատաբար ապահով բարձրադիր շրջաններում: Այսպես՝ Լոռվա սարահարթի վաղ գարնան ցանքը տվել է երկու հար՝ հեկտարից ապահովելով 310-400 և կանաչ զանգվածի բերք: Շաբդարն անփոխարինելի մշակաբույս է կանաչ կոնվեյերում:

Շաբդարի համար լավ նախորդ են համարվում աշնանացան հացաբույսերն ու շարահերկ մշակաբույսերը: Լինելով թիթեռնածաղկավոր՝ այն լավ նախորդ է բանաջարկատարային և տեխնիկական մշակաբույսերի համար:

Աշնանը՝ խոր վարի տակ, անհրաժեշտ է հողը չափավոր սնուցել ֆոսֆորական և կալիումական պարարտանյութերով (60-ական կգ/հա՝ ազդող նյութի հաշվով): Նախացանքային կուլտիվացիայի տակ հող է մրցվում նաև ազդողական պարարտանյութ (1 ց/հա) և հացահատիկային կամ խոտացան շարքացանով կատարվում համապարօծ շարային ցանք. աշնանը՝ 16-18 կգ/հա, գարնանը՝ 14-15 կգ/հա՝ սերմի ցանքի չափաքանակով, 1,5-2 սմ խորությամբ:

Շաբդարի աշնանային ցանքը ձմռանը լավ է դիմանում, եթե կայուն ցրտերի վրա հասնելուց առաջ բույսերը կազմակերպում են լավ զարգացած տերևային վարդակ: Այդ իսկ պարճառով, անհրաժեշտ է ցանքը կատարել փյվալ վայրում աշնանացանի համար ընդունված լավագույն ժամկետից՝ 15-20 օր շուր: Հացազգի մշակաբույսերի հետ խառը ցանքերում ցանքը կատարվում է անջատ ձևով. սկզբում ցանվում է հացազգի բաղադրիչը (գարի, տարեկան, ցորենաշորա), սերմի ցանքի չափաքանակի 70 %-ի չափով, այնուհետև, լրիվ չափաքանակով, շարքերին ընդլայնական՝ 2-3 սմ խորությամբ ցանվում է շաբդարը:

Վեգետացիայի ընթացքում շաբդարն առանձնապես մեծ խնամք չի պահանջում, անհրաժեշտության դեպքում, կատարվում է ընդամենը 1-2 ոռոգում: Տերևային վարդակի առաջացման փուլում ձմեռած բույսերը վաղ գարնանը տալիս են վերած և 50-55 օր հետո՝ հասնում հնձային հասունացման (ծաղկման փուլ): Աշնան ցանքերում սերմի համար թողնվում է շաբդարի առաջին հարը, երբ գլխիկների մեծ մասը դեղնում են, իսկ խոնավությամբ առատ տարիներին (հատկապես՝ գարնան 2-րդ կեսին), սերմի համար լավ է թողնել երկրորդ հարը: Վերջինիս դեպքում առաջին հարը պետք է հնձել ավելի վաղ՝ մինչև ծաղկումը: Հեկտարից ստացվում է 6-8 ց սերմ:

Աշորա (տարեկան)

Աշորան հացազգիների (դաշտավունկազգիների) ընտանիքին պատկանող, լավ թփակալվող, 1,5 - 2 մ բարձրությամբ աշնանացան և գարնանացան միամյա մշակաբույս է, սակայն մշակության մեջ տարածված է հիմնականում աշնանացան ձևը: Աչքի է ընկնում բարձր ցրտադիմացկունությամբ և չորադիմացկունությամբ: Առանց ձյան ծածկույթի՝ աշնանացան աշորան

ՄԵՐՄՆԱԲՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՅՈՒՄ

ՄԱԿ-ի «Պարենի և գյուղատնտեսության կազմակերպություն» (ՊԳԿ-FAO) աջակցում է Հայաստանի բանջարային մշակաբույսերի սերմնաբուծության և սերմնարտադրության համակարգերի զարգացման գործում: Մշակվել է «Աջակցություն Հայաստանում բանջարային մշակաբույսերի սերմնաբուծության և սերմնարտադրության համակարգերի զարգացմանը» ծրագիրը, որը ֆինանսավորվել է ՊԳԿ-ի կողմից և իրականացվել է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության միջոցով: Ծրագրի ընդհանուր բյուջեն կազմում է 459 հազար ԱՄՆ դոլար: Ծրագիրը ներկայացվել է հանրությանը:

ՀՀ գյուղատնտեսության փոխնախարար Գառնիկ Պերպրոսյանը նշել է, որ բանջարանոցային մշակաբույսերի սերմնարտադրությունը մեր հանրապետության համար շարժառիթ է նշանակություն ունի. «Այն գյուղատնտեսության առաջատար ճյուղերից մեկն է՝ հարկապես հարթավայրում և նախալեռնային գոտում... Բուսաբուծության ոլորտի ցանկացած առանձին ճյուղի զարգացումը հնարավոր չէ պարկերացնել առանց սերմնաբուծության զարգացման: Իրականացվելիք ծրագրով լուծվելու են մի շարք կարևոր խնդիրներ: Գրանցից մեկը՝ մի շարք սարքավորումներով բանջարաբուսանոցային և տեխնիկական մշակաբույսերի գիտական կենտրոնի ստեղծումն է, ինչը հնարավորություն կտա ավելի բարձր արտադրողականություն և բարձրորակ սերմեր ունենալ, նաև հնարավորություններ ստեղծել շուկայա հանման համար»:

ՄԱԿ-ի Պարենի և գյուղատնտեսության կազմակերպության փորձաշրջանային (Բուսաբուծություն) ներկայացուցիչ Ալեքսանդր Նեպոստյանը ներկայացրել է բուսաբուծության և բույսերի պաշտպանության ոլորտում Պարենի և գյուղատնտեսության կազմակերպության գործունեությունը: Անդրադառնալով ծրագրի՝ նա նշել է, որ սերմնարտադրությունն այսօր կարևորագույն ոլորտներից մեկն է: Կարևորելով Հայաստանում իրականացվելիք ծրագիրը՝ նա առաջարկել է մտածել հետագայում գենետիկ ռեսուրսների ազգային ծրագիր մշակելու ուղղությամբ:

ՄԱՍՆԱԳԵՏԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

ՆՆՈՒՄՆԵՆՔ ԿԵՐԱՅԻՆ ՄՇԱԿԱԲՈՒՅՍԵՐԻ ՏԵՍԱԿԱՆԻՆ

կարող է դիմանալ -35 -37°C, իսկ 20-30 սմ ձյան շերտի տակ՝ նոյնիսկ -50°C առանմանիքին: Որպես կեր՝ օգտագործվում է թե՛ կանաչ զանգվածը, թե՛ հափիկը: Աշոբայի կանաչ զանգվածից պարաստված խորը, սիլոսը, սենածո, խորալուրը հրաշալի կեր են գյուղատնտեսական բոլոր կենդանիների համար. 100 կգ կանաչ զանգվածը պարունակում է 18, իսկ հափիկը՝ 118 կերային միավոր: Կերային արժեքն ավելի է մեծանում, երբ աշոբան մշակվում է աշնանացան վիճի, ձմեռող ոլորտի, աշնանացան հլածուկի հետ: Աշնան ցանքն աճը դադարեցնում է, երբ օդի ջերմաստիճանը 5°C-ից նվազում է: Գարնանը՝ նույն ջերմաստիճանից սկսած, բույսերի աճը վերսկսվում է, և կարծ ժամանակում կարող է կուտակվել բավականին մեծ կենսազանգված: Բերքի ամենամեծ ձևավորումն սկսվում է բույսերի խողովակալայնան փուլից և շարունակվում է մինչև հասակավալումը, որի ժամանակ բույսերում առկա է մինդանյութերի ամենամեծ պարունակությունը:

Աշոբայի բարձր ցորագիմացկունության, չորադիմացկունության, ցածր ջերմաստիճանում ծլելու և վաղ զարնանից արագ աճ տալու ընդունակության շնորհիվ, այն կարելի է մշակել հանրապետության բոլոր հողակլիմայական հարթավայրային և միջալեռնային բարձր լեռնային պայմաններում: Լեռնային և նախալեռնային բարձր շրջաններում այն մշակվում է որպես հիմնական, իսկ Արարատյան դաշտում՝ նախալեռնային գոտու ջրովի պայմաններում և հովիտային ցածրադիր վայրերում՝ որպես աշնանացան միջանկյալ մշակաբույս:

Արդյունքները հավասարում են, որ նախալեռնային չոր փափաստանային գոտու անջրդի պայմաններում, աշնանացան աշոբայի և վիճի խառն ցանքի կանաչ զանգվածի բերքը կազմել է 150-240, լեռնարափաստանային գոտու ջրովի պայմաններում՝ 250-280, անջրդի պայմաններում՝ 150-250, մարգագետնարափաստանային գոտու անջրդի պայմաններում՝ 180-245 g/ha:

Աշոբան հողի նկատմամբ առանձնապես մեծ պահանջ չունի: Այն հաջողությամբ կարելի է մշակել սա-

կավ բերրի, ավազային, թեթև, ինչպես նաև՝ թույլ աղակալված հողերում: Աշոբայի համար լավ նախորդներ են՝ շարահերկ մշակաբույսերը, հափիկաղնեղենները, միամյա խորաբույսերը:

Աշոբայի բերքատվությունը զգալիորեն բարձրանում է օրգանական և հանքային պարարտանյութերի կիրառման դեպքում: Որպես հիմնական պարարտացում, խոր վարի փակ պեղք է հող մրցնել 20-25 ր/հա գոմարը, 3-3,5 g/ha սուլֆատ և 1,5-2 g/ha կալիումական աղ: Նախացանցային կուլտիվացիայի փակ անհրաժեշտ է հող մրցնել նաև 1 g/ha ազոտական պարարտանյութ և հացահատիկային շարքացանով կարարել ցանք: Սերմի ցանքի չափաքանակը՝ կախված նպատակից (հափիկ, կանաչ զանգված), կազմում է 170-230 կգ/ha, սերմի 4-5 սմ թաղման խորությամբ:

Քարամրիկի և փոշեմրիկի դեմ պայքարելու համար սերմն անհրաժեշտ է ցանքից առաջ ախրահանել դիմիդենտով (100 կգ սերմին՝ 1 լ ջրում լուծվելով 150 գր) :

Սերմի ցանքի չափաքանակը, խառն ցանքի դեպքում, վերցվում է բաղադրիչների մաքուր չափաքանակի 70% չափով:

Աշոբայի ցանքն առանձնապես մեծ խնամք չի պահանջում: Վաղ գարնանը դաշտը պեղք է սնուցել 1 g/ha ազոտական պարարտանյութով և անմիջապես փոցիլել: Խիտ բուսածածկի շնորհիվ, աշոբան կարողանում է ճնշել մոլախոտերին: Կանաչ զանգվածի բերքահավաքն անհրաժեշտ է կատարել բույսերի հասակավաճան փուլի սկզբում: Բերքահավաքի ուղղացումը կարող է իջեցնում է կերի որակը: Ավելի վաղ հնձելիս (խողովակալայնան փուլում), աշոբան փախի է առատ աղուկ, որը կարող է լավ արոտ ծառայել:

Ռ. Սահակյան, Մ. Միրզոյան
Մանրամթերքի անվտանգության ռիսկերի գնահատման և վերլուծության գիտական կենտրոն

Գ. Թովմասյան
Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարան

ԽՈՐՀՈՒՐԴ՝ ՄԵՂՎԱԳՆՆԵՐԻՆ

ՄԵՂՎԱԳՆՆԵՐԻ ՎԻՐՈՒՄԱՅԻՆ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԵՄ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼԻՉ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՅՈՒՄԸ

Մեղուների վիրուսային հիվանդությունների դեմ պայքարը և կանխարգելիչ միջոցառումները մեր հանրապետությունում տարբերային բնույթ են կրում:

Անհնար է արդյունավետ պայքարել վարակիչ հիվանդությունների դեմ առանց համալիր միջոցառումները ճիշտ և ժամանակին իրականացնելու:

Միայն բուժիչ դեղամիջոցների օգտագործմամբ, առանց արտաքին միջավայրում վարակիչ հիվանդությունների հարուցիչները ոչնչացնելու, հնարավոր չէ ունենալ առողջ մեղվանոց: Այդ հիվանդությունների դեմ պայքարելու համար անհրաժեշտ է իրականացնել համալիր անասնաբուժասանիտարական միջոցառումներ: Միջոցառումների արդյունավետությունը կախված է նրանից, թե որքան լիարժեք է ժամանակին և վարակազերծվում անապահով մեղվանոցի ամբողջ կառույցները՝ փեթակները, մեղվամուրը, շրջանակները, գործիքները, ինչպես նաև մեղվանոցի տարածքը: Անհրաժեշտ է պլանային հակահամաճարակային միջոցառումներն իրականացնել ըստ տարածաշրջանի, հակառակ դեպքում, վարակ կարող է ներթափանցել արտաքին միջավայրից՝ ծաղիկների, ծաղկափոշու, փեթակների, գործիքների միջոցով, որոնք ձեռք են բերվել անապահով փութաստվածներից:

Մեր հանրապետությունում մեղվաբուծությամբ զբաղվող մեղվապահները հիմնականում կանխարգելիչ միջոցառումներ իրականացնում են վարրոտարով, նոգեմարով, ինվազիոն, ինչպես նաև որոշ վարակիչ հիվանդությունների դեմ հաշվի չառնելով վիրուսային հիվանդությունները:

Ելնելով այն փաստից, որ մեղուների հիվանդությունների կլինիկական նշանները միանման են, դժվարանում է դրանց ակտորոշումը, երբեմն էլ՝ սխալ ակտորոշման հետևանքով, իրականացվում է ոչ համապատասխան բուժում՝ այսինքն չեն պայքարում հիվանդության դեմ,

որով իրականում ախտահարվել են մեղուները: Օրինակ՝ մեղուները կարող են սողալ՝ ինչպես վիրուսային պարալիչների, այնպես էլ նոգեմարովի, վարրոտարի, սեպտիցեմիայի և տարբեր թունավորումների ժամանակ: Վիրուսային հիվանդությունները մեծ վնաս են հասցնում մեղվաբուծությանը: Թրթուրի պարկանման վիրուսի մեկ հիվանդ հարսնյակային ձևն ընդունակ է վարակել 3000 առողջ թրթուրների:

Վիրուսներով ախտահարվում են՝ ինչպես մեծահասակ մեղուներն, այնպես էլ հարսնյակային և թրթուրային ձևերը: Մեղուների հայրնի 20 վիրուսներից, որոնցից ոչ բոլորն են ախտածին, «Մուլտի-Ագրո» ՊԱԿ-ի լաբորատորիա բերված մեղուների հիվանդ նմուշներում հիմնականում հայտնաբերվել են թրթուրների պարկանման վիրուսային հիվանդության սուր և ջրոնիկ պարալիչներ. այդ փաստը կրկնակի անգամ հաստատում է, որ այդ հիվանդությունները բնորոշ են մեր աշխարհագրական գոտուն: Պարկանման վիրուսային հիվանդությունը հաճախ գրանցվում է գարնանն ու ամառվա առաջին կեսին:

Քրոնիկ պարալիչը գրանցվում է տարվա բոլոր եղանակներին, իսկ սուրը՝ ձմռան վերջում, հաճախ էլ գարնանն ու ամառվա ընթացքում:

Մեղվանոցը վերը նշված հիվանդություններից զերծ պահելու համար անհրաժեշտ է ունենալ ուժեղ մեղվաբուսակներ, թույլ չտալ փեթակների տաքացում, նրանց ապահովել անհրաժեշտ քանակությամբ սպիտակուցային և ածխաջրային լիարժեք կերերով՝ մեղրածաղկափոշային խյուսով, ծաղկափոշով:

Ներկայումս, վիրուսային հիվանդությունների համար՝ որպես կանխարգելիչ դեղամիջոց, առաջարկված է էնդոգլյուկին-ֆերմենտային պարաստվակը, որը ստացել են էնդոնուկլեազ և ռիբոնուկլեազա ֆերմենտների հիմքի վրա /Բարուսով Յ.Մ. 1992 թ./: Այն իրենից ներկայացնում է սպիտակ գույնի փոշի՝ դեղնավուն երանգով, որը լուծվում է ջրում և թթու միջավայրի հանդեպ դիմացկուն չէ:

Դեղամիջոցը բաց է թողնվում միանվագ օգտագործման ձևով՝ երկուսից փասը մեղվաբուսակների վե-

րամշակման համար: Ախտահարող հակավիրուսային ազդեցությունը կայանում է նրանում, որ դեղամիջոցում պարունակվող էնդոգլյուկինը հիդրոլիզի է ենթարկում վիրուսային նուկլեինային թթուն՝ ՌՆԹ՝ արգելք հանդիսանալով վիրուսի զարգացման համար: Այն օգտագործվում է ցողարկման միջոցով՝ նախապես պարաստվելով աշխարհագրային լուծույթ՝ հետևյալ կերպ. սրվակի պարունակությունը լուծում են 100 մլ եռացրած և հովացրած ջրում, որից հետո ավելացնում 0.1 գ մագնեզիումի քլորիդ:

Բուժիչ և կանխարգելիչ նպատակով էնդոգլյուկինն օգտագործում են 3-5 անգամ 7-10 օր ընդմիջումով, իսկ մեղվաբուսակների զարգացումը խթանելու նպատակով՝ ընտանիքները վերամշակում են 3 անգամ:

Փեթակները մշակում են գարնան, ամռան ընթացքում, առավոտյան և երեկոյան, ոչ պակաս 14 աստիճան ջերմաստիճանի պայմաններում: Էնդոգլյուկինը կարելի է օգտագործել հիվանդ մեղուների վիճակը թեթևացնելու նպատակով՝ մինչև ձմեռանոց տեղափոխելը: Այս դեպքում յուրաքանչյուր փեթակ ցողարկում են 2-3 վայրկյանը մեկ՝ օգտագործելով 4-5 մլ բուժիչ լուծույթ՝ 500 մլ ակտիվությամբ:

Հիվանդության առկայության դեպքում, փեթակներն ու շրջանակները մեխանիկական մաքրումից հետո ախտահանում են հետևյալ ախտահանիչ նյութերով՝ 4% ջրածնի պերօքսիդով, 2% կալցիումի հիպոքլորիդով, 5% նիտրանով, 1% ֆորմալդեհիդով՝ 3 ժամ ընդմիջմամբ: Մեղրահացերի ախտահանման համար օգտագործում են պերօքսիդ և ֆորմալին՝ վերը նշված խտությամբ և նույն ընդմիջումով: Մեղրամուրը հալեցնում են ջրային բաղնիքում՝ 70 աստիճանի պայմաններում՝ 70 րոպե կամ ավտոկլավում՝ 111 աստիճանի, 0.5 Մթ ճնշման պայմաններում՝ 30 րոպե տևողությամբ:

Ռ. Ծառուկյան
«Մուլտի-Ագրո» ՊԱԿ գլխավոր տնօրեն
Գ. Պերպրոսյան
Կենսաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

Համայնքային

Գայլերի հարձակումներ

Վերջերս Շիրակի մարզում հաճախացել են մարզի փարբեր փարածաշրջանների գյուղերի վրա կատարված գայլերի հարձակումները:

Մասնավորապես՝ գայլերի հարձակման թիրախ է դարձել Ամասիայի տարածաշրջանի Բյուրակն համայնքը, ուր սոված գիշատիչները հոշոտել են գյուղի շներին: Նշենք նաև, որ գայլերի հարձակման դեպք է գրանցվել նաև Ախուրյանի տարածաշրջանի Մարմաշեն համայնքում:

Ստեղծվելու է կաթի մթերման կետ

Վերջերս Շիրակի մարզի Ամասիայի փարածաշրջանի սահմանամերձ՝ Արեգնաղեն, Ողջի, Գեղաշեն, Բյուրակն և Մեղրաշար համայնքներում գյուղատնտեսության աջակցության «Կանաչ արահեր» ՀԿ-ի և Ավստրիական զարգացման հիմնադրամի կողմից իրականացվել է մի հեղուկ ծրագրի՝ ֆերմերների համար սպեղծել հավելյալ եկամտի աղբյուր՝ հիմնելով կաթի մթերմամբ զբաղվող կոոպերատիվ և օժանդակել գյուղաբնակ կանանց ներգրավվածությանը համայնքներում առկա գյուղատնտեսական ու բնապահպանական խնդիրների լուծման գործում:

Ի դեպ, նմանատիպ ծրագիր իրականացվել է նաև Վրաստանի՝ Ռատնանի, Ռաչխուբանի, Քվեշի, Դիսվեյի, Բախիչի, Տանձիայի և Քվեմո Քարտլի տարածաշրջանի Ակաուրտա գյուղերում:

Նշված համայնքներում ստեղծվել են կանանց խորհուրդներ, անցկացվել սեմինարներ, որից հետո որոշվել է, որ ընտրված առավել ակտիվ համայնքներում՝ Արեգնաղեն, Բյուրակն, Ողջի, համայնքների աջակցությամբ ու ներդրմամբ, պետք է ստեղծվեն կաթի մթերման և վերամշակման կետեր, որտեղ ներգրավվելու են ընտրված համայնքների անդամ կանայք:

Հավելենք, որ Ավստրիական զարգացման հիմնադրամի աջակցությամբ, կանանց խորհուրդների անդամները մասնակցելու են Վրաստանում կազմակերպվող հատուկ վերապատրաստման դասընթացներին:

Նորայր Մկրտչյան

Շիրակի ԳԱՄԿ-ի անասնաբուծության գծով մասնագետ

ԾՐԱԳԻՐ

Տեղական տնտեսական զարգացումը համայնքներում

ԱՄՆ ԱԶԳ-ի ֆինանսավորմամբ, համատեղ իրականացվող «Գործընկերություն՝ հանուն գյուղական համայնքների բարգավաճման» (USAID/PRP) ծրագրի շրջանակում, Բագրատաշեն, Դեղծավան, Դեբեդավան և Պողալվան համայնքներում Հայաստանի ՓՄՁ զարգացման ազգային կենտրոնի և գործընկեր կազմակերպությունների փորձագետները ներկայացրել են տեղական տնտեսական զարգացման գործընթացի վերլուծությունների արդյունքները, որն իրականացրել են «Մրցակցային առավելությունների գնահատում» (PACA) մեթոդաբանությամբ: Համայնքներում PACA գործընթացը սկսվել է 2014 թ.-ի հունվարին:

Անցած մեկուկես ամսվա ընթացքում բացահայտվել են համայնքների հիմնական մրցակցային առավելություններն ու որոշվել տնտեսության առաջատար ծյուղերը, որի հիման վրա, առաջարկվել են տնտեսության զարգացման համար արմատական նշանակություն ունեցող նախաձեռնություններ:

Այնուհետև Հայաստանի ՓՄՁ ՁԱԿ-ի փորձագետ Արտակ Դադոյանը և USAID/PRP ծրագրի իրականացման գործընկեր Գեղարքունիքի առևտրաարդյունաբերական պալատի տնօրեն Արտյոմ Գրիգորյանը ներկայացրել են վերլուծության արդյունքներն՝ ըստ համայնքների: «Համայնքների տնտեսությունների մրցակցային առավելությունների հիմքում ընկած է նրանց տնտեսության ուժը: Կարևոր մրցակցային առավելություն է համարվել այն, որ համայնքները գտնվում են Հայաստանի ամենացածր վայրում՝ ծովի մակարդակից 340 մ բարձրության վրա: Բարենպաստ և մերձարևադարձային կլիման, մեղմ ձմեռը ևս համարվել են մրցակցային առավելություն»,- նշել է փորձագետը: Այլ մրցակցային առավելություն են նաև բերքի հասունացման կարճ ժամանակահատվածները և Բագրատաշենի մաքսակետին և Երևան - Թբիլիսի ավտոմայրուղուն մոտ լինելը: Դեբեդ վանի

պիին գտնվող համայնքներին հնարավորություն է տրվում օգտվել ոռոգման ջրի անսպառ աղբյուրից: Բացի այդ, Բագրատաշեն, Դեղծավան, Դեբեդավան և Պողալվան համայնքներում աճում են բույսերի հազվագյուտ տեսակներ՝ ծիծառաբուխ, կիլի, արքայանարինջ, պիստակ: Համայնքների տնտեսության հիմնական ծյուղերը վերլուծելիս, հաշվի է առնվել, թե որտեղ է կենտրոնացած աշխատող բնակչության մեծամասնությունը և որտեղ է ստեղծվում ամենամեծ եկամուտը: Գնահատվել են այս ծյուղերի զարգացման վրա ազդեցություն ունեցող գործոնները, արժեքային շղթաները, օժանդակող ծյուղերի հասանելիությունը, անհրաժեշտ ենթակառուցվածքների հասանելիությունն ու ծյուղում առկա պահանջարկի որակը: Ուշադրություն է դարձվել ծյուղերի շահութաբերության վրա՝ համեմատած այլ ծյուղերի և համայնքների (որոշ դեպքերում՝ տարածաշրջանների և հանրապետության միջին) ցուցանիշների հետ: Փորձագետները և տեղական թիմը, տեղական մրցակցային առավելությունների հիման վրա, առանձնացրել են համայնքների տնտեսական զարգացման գերակա ծյուղերը: Ուղղորդական ծյուղ են համարվել այգեգործությունը, արևածաղկի արտադրությունը, անասնաբուծությունը, գյուղմթերքի հետագա վերամշակումն ու իրացումը: Ամփոփելով փորձագետը նշեց, որ համայնքներն, իրենց մրցակցային առավելություններով, ինքնատիպ են: Տնտեսությունը հիմնականում զարգանում է հիմնվելով տեղական տնտեսական առավելությունների վրա: Մարդիկ ունեն գործարարի բարձր հատկանիշներ, նախաձեռնող են և աշխատասեր: Տնտեսության մեջ, ըստ մասնագետների, գյուղատնտեսության առաջատար ծյուղերում աշխատանքի արտադրողականության վերլուծությունը ցույց է տվել, որ ամենաբարձր արժեքը ստեղծվում է այգեգործության ոլորտում, որը գնալով աճում ու զարգացում է ապահովում:

Լիանա Շախնազարյան

ՆՈՐ ԳՎՂԱՓՄԸ

ՀՐԱՇՔ ԲՈՒՐԳԸ

Նյու-Յորքի Կոլումբիայի համալսարանի պրոֆեսորներ՝ Էրիկ Էլլինգսենը և Դիքսոն Դեսպոյսերը իրենց մի շարք հեղուկ ծրագրի գաղափարն իրականացնելուն են մոտենցել. իրենց նախագծած և այժմ կառուցվող Pyramid Farm-ի գաղափարը, գիտնականների համոզմամբ, շուտով փարածվելու է աշխարհով մեկ և, մինչև 2060 թվականի գալը, երբ երկրագնդի բնակչության զգալի մասը՝ մոտ 3 միլիարդ մարդ, կսկսի լուրջ խնդիրներ ունենալ սննդամթերքով ապահովման հարցում:

Կառուցվող բուրգի հիմքում ընկած է սննդային բուրգի գաղափարն՝ իր բազային և օժանդակ սննդամթերքի բաշխման սկզբունքներով: Այն, փաստորեն, իրենից ներկայացնում է գլոբալ պարենային խնդիրների լուծման միանգամայն ինքնաբավ էկո-համակարգ, որն ընդգրկում է բոլոր գործընթացները՝ սկսած էկոլոգիապես մաքուր սննդի արտադրությունից (բանջարեղեն, միրգ, հացահատիկ, ձուկ և այլն)՝ վերջացած ներքին

թափոնների վերամշակումով: Իսկ այդ բոլորի համար էներգիա կապահովեն ոչ միայն ֆոտոէլեկտրիկ վահանակներն ու քամու էներգիայի կուտակիչները, այլև՝ էներգիայի

բուրգային համակարգն ինքնին արդյունավետ է այն առումով, որ արդյունավետ է օգտագործում նաև երկրագնդի մակերեսը: Բայց այսօրվա մի հանգամանք էլ կա, որ գուցե լույս սփռի նաև եգիպտական բուրգերի առաջմ չբացահայտված գաղափարների վրա. արդեն մոտ երկու փասնամյակ է, ինչ ռուս ակադեմիկոս Ա. Գոլոզը փարօրիսակ երևույթների ակնարկներ է կատարել իր նախագծած ու կառուցած բուրգերում, որտեղ հեղուկներ փորձեր է անցկացնում, այդ թվում՝ գյուղատնտեսությանը վերաբերող: Օրինակ՝ դրանցում բույսերն ավելի արագ են աճում, չեն հիվանդանում, ավելի բարձր բերք են տալիս, սածիլները դիմանում են գարնանային ցրտահարություններին (կարճաժամկետ՝ մինչև -16°C) և այդպեղ աշխարհով մարդիկ գործնականում չեն հոգնում ողջ աշխարհային օրվա ընթացքում: Այնպես որ՝ Pyramid Farm ծրագիրն իսկապես հեռանկարային ծրագիր է:

այնպիսի «կանաչ» աղբյուր, ինչպիսին կոյուղաջրերի ջերմությունն է:

Ըստ հեղինակների հաշվարկների, բնական ու ագրարային ցենոզների և ջրի՝ համապատասխանաբար, միայն 10 և 5 փոկոսն են օգտագործվելու բուրգային համակարգերում՝ մարդկությանը հեղուկ սննդամթերքով հսկայական փարածություններ և էկոհամակարգեր ավերելուց:

Վ Զ

ԴՐԱՄԱՇՆՈՐՀԱՅԻՆ ԾՐԱԳՐԵՐ ՀԵՐԹԱԿԱՆ ՓՈՒԼԸ ՍԿՍՎԱԾ Է

Օրերս Գեղարքունիքի ԳԱՄԿ-ում հանդիպում էր կազմակերպվել գյուղատնտեսությամբ զբաղվող անձանց հետ՝ ազդարարելու մրցակցային դրամաշնորհային ծրագրերի մեկնարկի հերթական փուլը:

«Գյուղատնտեսական ծրագրերի իրականացման գրասենյակի» ներայացուցիչները ներկաներին բացատրեցին ծրագրի իրականացման նպատակներն ու խնդիրները՝ նշելով, որ ֆերմերների, կոոպերատիվների, բիզնես-խմբերի և այլ անձանց կողմից ներկայացվող ծրագրերը պետք է ընդգրկեն այնպիսի նոր տեխնոլոգիաներ, որոնց կիրառումը կիսթանի Հայաստանի գյուղատնտեսության ոլորտում նոր արտադրատեսակների, մեխանիզմների ստեղծմանն ու փարածմանը: Ծրագրերի իրականացման պարասիտանությունները ներկայացրեցին նաև հայրերի պարասիտան համար անհրաժեշտ ամբողջական տեղեկատվությունն ու գործընթացի հետ կապված այլ մանրամասներ:

Մրցակցային դրամաշնորհային ծրագրերի նախորդ փուլում Գեղարքունիքի մարզում ներկայացված հայրերից հաղթող էր ճանաչվել սազաբուծական ֆերմայի հիմնման ծրագիրը: Մրցույթի այս փուլի հայրերն ընդունվում են մինչև 2014թ. ապրիլի 7-ը:

Տ. Հակոբյան
Գեղարքունիքի ԳԱՄԿ

ԶԱՏԿԻՆ ԸՆԴԱՌԱՋ

ՍԿՍՎԵԼ Է ՄԵԾ ՊԱՅԲԸ

ԲԱՐԵԿԵՆՈՒՆԻ շԱՅՈՐՊՈՒՄ Է ՄԵԾ ՊԱՅԲ, ՈՐՆ ԻՆԲԵՆԱՄԵՐՄԱՆ, ԻՆԲԵՆՁՈՇԲԵՐՄԱՆ, ԱՊՐԵՆՆԻՅԱՆ, ԺՈՒԿԱՂՈՒԺՅԱՆ յՈՐՇԱՐԵԱՅՈՒՅՆ ՇՐՋԱՆ Է: Այս ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՅԵՐԻՑ ԱՄԵՆԱԵՐԿԱՐՆ Է:

Պահքի շրջանում օգտագործում են բացառապես բուսական ծագում ունեցող սննդամթերք: Այդ ընթացքում հրաժարվում են ոչ միայն որոշակի կերակուրներից, այլև շատ սովորություններից: Պահքի ընթացքում ցանկալի է նաև, որ հավաքաբար հաճախ եկեղեցի և Աստուծոց իր մեղքերին թողություն խնդրի: Հոգևոր իմաստով՝ պահքը միաված է մարմնական և հոգևոր ներդաշնակությանը, զղջման, ինքնազոհության միջոցով երկրային մեղքերից ձերբազատվելուն:

Եկեղեցին Մեծ Պահքը կապում է Հիսուսի հետ, ով համաձայն Ավետարանի, քառասուն օր արեց անապատում, մարդկանցից հեռու, որպեսզի կարողանա ապաշխարել, խորհել: Մեծ Պահքի օրերին փակվում են եկեղեցու դռներն ու հավաքացյալներն աղոթում են դռան առջև: Դա բացարձակ է նրանով, որ, համաձայն քրիստոնեական հավատքի, մարդն իր մեղքերի պարճառով արագաքսվեց դրախտից, և պահուց օրերին եկեղեցի չմտնելն այդ խորհուրդն ունի: Այս օրերին, բացի շաբաթ և կիրակի օրերից, Ավետարան չեն կարդում, պարարագ չի մատուցվում չեն թույլատրվում նաև պսակադրություն, զվարճախաղեր, ուրախ արարողություններ:

Պասի բաղադրատոմսեր
Պարրասպե շոգեխաշած բանջարեղեն բրնձով, սոխով կորլեպ՝ սնկի սոուսով, տոմատով ոսպ՝ հեղուկալ բաղադրատոմսերով: Կարելի է մատուցել նույնիսկ ամենօրյա սեղաններին:

Գազար՝ 400 գրամ, կարմիր լոբի՝ 500 գրամ, բրինձ՝ 2 թեյի բաժակ, բուսայուղ, սխորոթ, սև պղպեղ: Բրինձը բուսայուղով բովել, մինչև թափանցիկ դառնա: Վրան աղաջուր լցնել, դնել մարմանդ կրակին: Ուռոջ կամ լոբին, գազարը (կարելի է նաև այլ բանջարեղեն, օրինակ՝ դդմիկ, ծաղկակաղամբ և այլն) փայտակեր բուսայուղի մեջ: Վերջում ավելացնել սխորոթ: Պարրասպի բրնձի վրա սև պղպեղ անել, լցնել մատուցվող ափսեի մեջ, կարելի է օղակաձև դնել, մեջտեղում փոս թողնել: Մեջտեղում լցնել բանջարեղենի խառնուրդը: Կարելի է խառնել, այդպես մատուցել:

Սոխ՝ 5 հապ, պահածոյացված եգիպտացորեն՝ 450 գրամ, ալյուր՝ 1 թեյի բաժակ, շամպինիոն՝ 400 գրամ, կանաչի, կանաչ սոխ, բուսայուղ, աղ: Սոխը մաքրել, մանր կտրատել, ավելացնել եգիպտացորենին՝ իր հյութի հետ, աղ անել: Կարելի է ավելացնել մի քիչ ջուր, ալյուր և խառնել: Ստացվում է պինդ խմոր: Թավան փաթեցնել, գրալով խմորից վերցնել, կարմրացնել ձեթի մեջ: Սուկը մի քիչ ջրով փայտակեր սոխի հետ՝ մոտ 20 րոպե, աղ, պղպեղ անել, հարիչով հարել, ավելացնել կանաչ սոխ և մատուցել:

Ոսպ՝ 2 թեյի բաժակ, գազար՝ 1 հապ, սոխ՝ 1 գլուխ, սխորոթ՝ 2 պճեղ, տոմատի մածուկ՝ 2 ճաշի գդալ, կանաչի, բուսայուղ, աղ, սև պղպեղ: Ոսպը թրջել մի քանի ժամ, ապա եփել: Սոխն ու գազարը մաքրել, կտրատել և բուսայուղի մեջ մի քանի րոպե փայտակեր: Ավելացնել մանրացրած սխորոթ, աղ, պղպեղ, իսկ վերջում խառնել տոմատից: Խառնելով եփել մի քանի րոպե: Կարելի է մի քիչ բանջարեղենի արգանակ կամ ոսպի ջրից ավելացնել: Վերջում՝ կտրատած կանաչի շաղ փալ վրան: Կարելի է մատուցել ինչպես փաք, այնպես էլ սառը:

ԴԵՂԱԲՈՒՅՍ

Ղանձիլ կամ վայրի սխտոր

Հայկական փարանուններն են՝ արջասխտոր, խալիար, սխտորուկ, վայրի սխտոր:

Դեղաբույսի նկարագրությունը: Սոխազգիների ընտանիքին պատկանող, 20-50 սմ բարձրությամբ, ուղղաձիգ ցողունով, սխտորի բնորոշ հոտով բազմամյա խոտաբույս է: Ունի ցանցանման, երկարավուն սոխարմատ, նշտարած տերևներ, մանր, սպիտակ-կանաչավուն ծաղիկներ: Պտուղը սև սերմերով հատիկ է: Մեր հանրապետությունում տարածված տեսակներից՝ արջասխտորը և հաղթականը, հարուստ են ֆիտոնցիդներով և ունեն բուժական նշանակություն: Ղանձիլը հանդիպում է մեր հանրապետության բարձրալեռնային, անտառային և անտառատափաստանային գոտիների խոտհարքներում, արոտավայրերում, խամահողերում, հիմնականում՝ Վանաձորի, Դիլիջանի և Իջևանի տարածաշրջաններում: Ցեղի «ալլիում» անունը կելտական ծագում ունի, որը նշանակում է կծու, իսկ «ուրսինուսը»՝ արջ, այն նկատառումով, որ ղանձիլը հաճախ աճում է արջերի բնակատեղիներում:

Քիմիական բաղադրությունը: Ամբողջ բույսը պարունակում է վիտամիններ, կարոտին, գլիկոզիդ ալանին, շաքար, սխտորի բնորոշ հոտով էթերայուղ, լուծվող հանքային նյութեր և այլն:

Բուժական նշանակությունը: Բուժման նպատակով կիրառվում է ղանձիլի ամբողջ վերջետնյա մասը՝ սոխարմատի հետ միասին: Այն հավաքում են մայիսի կեսերից, երբ դեղաբույսը սկսում է կոկոնակալվել: Դեռևս Հին Հռոմում ղանձիլը համարվել է ստամոքսաաղիքային տրակտը մաքրող միջոց: Ներկայումս էլ ժողովրդական բժշկության մեջ դեղաբույսը համարվում է «արյունը մաքրող» միջոց և օգտագործվում մաշկային մի շարք ախտահարումների ժամանակ: Հայկական ժողովրդական բժշկության մեջ ղանձիլն օգտագործվում է հիմնականում սխտորակր լավացնելու, օրգանիզմը կազդուրելու և ուժերը վերականգնելու նպատակով:

Բույսից ստանում են ուրսալ և ուրսալին դեղամիջոցները: Ուրսալը բույսի սոխարմատի և արմատների էթերային մզվածքն է, քիչ պոտոր, դեղնականաչավուն տեսքով, սխտորին բնորոշ հոտով: Ղանձիլը բնակչության լայն խավերին հանրածանոթ ուտելի բույս է. ուտում են սոխարմատը, տերևներն ու ցողունը՝ հում, եփած, թթու դրված և մարինադի ձևով: Վաղ գարնան ամիսներին բույսը կարող է ծառայել որպես վիտամինային աղբյուր, իսկ որպես համեմունք՝ ավելացվում է մսով ճաշերին: Անգլիայում թթու ղանձիլը համարվում է արտահանման մեծ պահանջարկի մթերք: Սիբիրում նրանից պատրաստում են շի, թխում կարկանդակ: Շնորհիվ ֆիտոնցիդների՝ ղանձիլը կանխում է մսի նեխումը, ոչնչացնում կարտոֆիլի, եգիպտացորենի և խաղողի որոշ հիվանդությունների հարուցիչներին:

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության աշխատակազմը, Գյուղատնտեսության աջակցության հանրապետական և մարզային կենտրոնների աշխատակիցները խորապես ցավակցում են Լոռու ԳԱՄԿ-ի տնօրեն Մանվել Գրիգորյանին՝ սիրելի հոր՝ ՄԵՐԳԵՅ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆԻ մահվան կապակցությամբ:

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է
«ԱԳՐՈՒՐԱՏՈՒ» թերթի և «ԱԳՐՈՎԻՏՈՒԹՅՈՒՆ» ամսագրի
2014թ. բաժանորդագրությունը

«Ագրոլուստ» թերթ
1 ամսվա գինը՝ 3950 դրամ
6 ամսվա գինը՝ 1980 դրամ
1 համադրինը՝ 120 դրամ

«Ագրոգիտություն» ամսագիր
1 ամսվա գինը՝ 8100 դրամ
6 ամսվա գինը՝ 4050 դրամ
1 համադրինը՝ 1350 դրամ

Բաժանորդագրությունն իրականացնում են՝
Գյուղատնտեսության աջակցության կենտրոնները և մարզային կենտրոնները,
«Նարիտար», «Նայմանուր», «Դրեա-Արցաշի» կազմակերպությունները:

Ագրոլուստ
AGRONEWS

Հասցեն՝ Երևան, Մամիկոնյանց 39ա, հեռ.՝ 23-21-02, ֆաքս՝ 23-03-80
E-mail: asrc@cln.am կայք http://www.asrc.am

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ
ՀՀ Գյուղատնտեսության նախարարություն
«Գյուղատնտեսության աջակցության հանրապետական կենտրոն» ՓԲԸ
Տնօրեն՝ ԱՐԹՈՒՐ ԱՎԱԳՅԱՆ
Համարի պատասխանատու՝ Լիաննա Ծախնազարյան

Տպագրանակ՝ 1100
2 տպագրական մամուլ գրանցման թիվ՝ 01 Մ 000226
դասիչ՝ 69105
պատվեր թիվ՝ 21
ստորագրված է տպագրության 14.03.2014 թ.
տպագրվում է ԳԱՀԿ տպարանում,
Երևան, Մամիկոնյանց 39ա